

Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo
Ilica 5, 10 000 Zagreb; tel./fax 48 13 281
E-mail: centar.tripalo@pravo.hr
Web stranica: www.tripalo.hr

Skup

HRVATSKO PROLJEĆE, 40 GODINA POSLIJE

Vrijeme održavanja: 13. i 14. X. 2011., **početak rada 13. X. u 10 sati**
Mjesto održavanja: Filozofski fakultet, Ivana Lučića 3, Zagreb

Pokrovitelj skupa: Sveučilište u Zagrebu, rektor Sveučilišta prof. dr. sc. Aleksa Bjeliš

Organizacijski odbor:

Stjepan Mesić, predsjednik Centra Miko Tripalo,
prof. dr. sc. Josip Kregar, predsjednik UO Centra Tripalo,
prof. dr. sc. Damir Boras, dekan Filozofskog fakulteta,
prof. dr. sc. Zoran Parać, dekan Pravnog fakulteta (od 1. X. 2011),
prof. dr. sc. Nenad Zakošek, dekan Fakulteta političkih znanosti i
prof. dr. sc. Tvrtko Jakovina, moderator skupa.

Moderator skupa:

prof. dr. sc. Tvrtko Jakovina, Filozofski fakultet, Zagreb
i Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo

PROGRAM SKUPA

Otvaranje skupa:

Riječ suorganizatora:

Prof. dr. sc. **Damir Boras**, dekan Filozofskog fakulteta:

Hrvatsko proljeće i Filozofski fakultet

Prof. dr. sc. **Josip Kregar**, Pravni fakultet, Zagreb i Centar Miko Tripalo
(predsjednik Upravnog odbora):

Zašto skup o Hrvatskom proljeću? (pozdravna riječ)

Prof. dr. sc. **Zoran Parać**, dekan Pravnog fakulteta u Zagrebu:

Hrvatsko proljeće: reforme pravnog sustava

Prof. dr. sc. **Nenad Zakošek**, dekan Fakulteta političkih znanosti:

Hrvatsko proljeće – promjene u političkom sustavu

Stjepan Mesić, predsjednik Centra za demokraciju i pravo Miko Tripalo:

Hrvatsko proljeće i suvremena Hrvatska

Riječ pokrovitelja:

Prof. dr. sc. **Aleksa Bjeliš**, rektor Sveučilišta u Zagrebu

Boris Šprem, predsjednik Gradske skupštine Grada Zagreba

“ČISTI RAČUNI”: FINANCIJSKO-EKONOMSKA POZADINA HRVATSKOG PROLJEĆA

Moderator:

Prof. dr. sc. **Tvrtko Jakovina**, Filozofski fakultet, Zagreb i Centar Miko Tripalo:
HRVATSKO PROLJEĆE – 40 GODINA POSLIJE, uvod u raspravu

Josip Šentija:

HOMMAGE HRVATSKOM PROLJEĆU

Oko korijena i datiranja događaja koje u političkoj memoriji uobičajeno nazivamo Hrvatskim proljećem ni poslije 40 godina od njihova gušenja nema, nažalost, ni sređenih ni općeprihvaćenim stajališta i zaključaka. Još je manje suglasnosti o njihovim protagonistima i deklariranim ciljevima te o njihovim međunarodnim aspektima. Dapače, u svim dosadašnjim jubilarnim komemoracijama mnogo je nesporazuma i nerazumljivih redukcija, pa čak i kalendarskih natega.

U nekim se primjerima naglašava kao relevantno samo razdoblje 1969.–1971., ili se čak ističe samo godina 1971., koja je, istina, bila kronološka kruna sveukupnog zbivanja, ali i godina njegova sloma. Još su nerazumljivije konfrontacije i osporavanja koja su, u nekim primjerima, čak življa no što su bila prije 40 godina, a koja se vrte oko pitanja tko jest, a tko nije bio istinski proljećar, tko se do kraja založio, a tko se nije založio za slobodu i prosperitet Hrvatske u onom važnom i uzavrelom razdoblju njezine povijesti, i na kraju, tko je djelovao u okviru sustava, a tko protiv sustava.

Dr. sc. Antun Vujić:

POLITIČKE OSNOVE POJEDINIH INTERPRETACIJSKIH ODNOSA PREMA HRVATSKOM PROLJEĆU

U radu se zastupa i obrazlaže teza o Hrvatskom proljeću kao reformističkoj heterodoksiji u odnosu na antinomije jugoslavenskog samoupravnoga socijalizma – između komunizma i demokracije, partijskog etatizma i (samoupravnog) pluralizma, državnog i tržišnog gospodarstva, centralizma i federalizma, unitarizma i nacionalizma... Drži se da je Hrvatsko proljeće, zagovarajući demokratske varijante tih suprotnosti, uz jaku nacionalnu politizaciju, kao nastavak ranijeg reformizma i njegov naprasni završetak, do maksimuma napregnulo ekvilibrij tih suprotnosti, te tako i održivost tadašnjega monopartijskog modela komunističke vlasti; time je ono označilo i rub mogućnosti reformi, kako samog socijalizma, tako i Jugoslavije kao državne zajednice. S obzirom na obujam retorizije nad Hrvatskim proljećem, kao i na različite pozicije pojedinih političkih grupacija prije i poslije demokratskih promjena 1990-ih, posebno se razmatraju aktualne političke intencije njihovih interpretacijskih odnosa prema Hrvatskom proljeću.

Petar Kriste:

NEKOLIKO TEZA O HRVATSKOM PROLJEĆU

Hrvatsko proljeće, široko zasnovani svenarodni pokret koji je snažno obilježio jedno značajno razdoblje novije hrvatske povijesti, do dana današnjeg nije ozbiljno znanstveno obrađiva-

no niti objektivno vrednovano. Ako se objektivno vrednuju činjenice, moguć je samo jedan zaključak: Hrvatsko proljeće suštinski, po namjerama njegovih protagonista, nije bilo prevratnički, nego reformni pokret, a izvršene reforme unutar SK otvorile su prostor za djelovanje i drugim segmentima pokreta. U pokretu su glavnu ulogu imala tri samonikla čimbenika (reformni dio službenih struktura, Matica hrvatska i studentski pokret) koja su, kao samostalna i neovisna, neujednačenih političkih pogleda i ideologija, ipak bila suglasna u pogledu ostvarenja temeljnih ciljeva.

Zavidan doprinos Proljeća osamostaljenju Hrvatske sadržan je u veličini njegova udjela u buđenju političke svijesti i pokretanju širokih slojeva naroda u borbi za svoja građanska, politička, nacionalna i demokratska prava. Tome treba pridodati doprinos Proljeća usvajanju Ustavnih amandmana '71., koji čine sukus Ustava iz '74., jer je taj, mada u suštini duboko proturječan Ustav, za Hrvatsku ipak odigrao važnu pozitivnu ulogu pruživši joj ustavnopravnu osnovu za razdruživanje i osamostaljenje.

Nažalost, osamostaljena Hrvatska nije znala ni htjela na pravi način valorizirati doprinose Proljeća državnom osamostaljenju.

Dr. sc. **Hrvoje Klasić**, Filozofski fakultet, Zagreb:

SVIBANJSKO SAVJETOVANJE 1968. – EKONOMSKO-POLITIČKA PLATFORMA HRVATSKOG PROLJEĆA

Ako se 21. sjednica Predsjedništva SKJ, održana u Karađorđevu krajem 1971., najčešće uzima kao datum završetka Hrvatskog proljeća, jedno od logičnih pitanja odnosi se na datum početka istog (Hrvatskog proljeća). U nizu događaja (npr. *Deklaracija o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika*, 1967., Deseta sjednica CK SKH, 1970.), autor ovog izlaganja kao mogući datum uzima Savjetovanje republičkih i lokalnih partijskih rukovodilaca održano u Zagrebu 28. i 29. svibnja 1968., poznatije kao Svibanjsko savjetovanje. Sadržaj izlaganja na Savjetovanju, ali i način prezentacije zaključaka u javnosti, izazvali su velik interes ne samo u Hrvatskoj nego i u cijeloj Jugoslaviji. Hrvatsko rukovodstvo beskompromisno se opredijelilo za nastavak dosljednog provođenja privredne reforme, kao jedan od glavnih uvjeta zaštite hrvatskih političkih i ekonomskih interesa. Znajući da podršku za svoje stavove ne mogu dobiti u saveznom centru, hrvatski partijski rukovodioci rade presedan i okreću se bazi, tj. građanima SR Hrvatske. Iako napadnuto od strane rukovodilaca ostalih jugoslavenskih republika, hrvatsko rukovodstvo osnažilo je svoju poziciju u vlastitoj republici, što će se pokazati važnim preduvjetom događanja u godinama koje su slijedile.

JUGOSLAVENSKI I MEĐUNARODNI KONTEKST HRVATSKOG PROLJEĆA

Moderator:

Prof. dr. sc. **Tvrtno Jakovina**, Filozofski fakultet, Zagreb i Centar Miko Tripalo

Doc. dr. sc. **Ante Batović**, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zadru, Odjel za povijest:

UJEDINJENO KRALJEVSTVO I TITOVA JUGOSLAVIJA ZA VRIJEME HRVATSKOG PROLJEĆA

Rad analizira britansku politiku i stavove prema nacionalnom i liberalnom pokretu u Hrvatskoj od početka šezdesetih godina pa do sloma Hrvatskog proljeća 1971. godine, u širem kontekstu bilateralnih odnosa Ujedinjenog Kraljevstva i SFRJ, odnosno dugoročnih britanskih i zapadnih interesa na području jugoistočne Europe i Mediterana. Prije svega se to odnosi na položaj Hrvatske unutar socijalističke Jugoslavije, te na geostrateški položaj Jugoslavije, odnosno Hrvatske i Jadrana u hladnoratovskim odnosima velikih sila.

Doc. dr. sc. **Rinna Kullaa**, University of Jyväskylä, Finska:

PROCJENA AMERIČKE SREDIŠNJE OBAVJEŠTAJNE AGENCIJE O HRVATSKOJ KRIZI I NJEN ODNOS SA DETANTOM U ODNOSIMA ISTOK I ZAPAD U EUROPI 1971.–1972.

U radu se razmatra procjena utjecaja Hrvatskog proljeća od strane Američke središnje obavještajne agencije – CIA. Rad ispituje američku reakciju na Hrvatsko proljeće, ali mnogo značajnije razrađuje temu kako je Hrvatsko proljeće istovremeno utjecalo na izgradnju Detanta u odnosima Istoka i Zapada širom Europe. Akcent je stavljen na ključne hrvatske ličnosti u američkom tumačenju događaja. Rad postavlja pitanje da li je pokret Hrvatskog proljeća imao veze s Detantom; da li je služio interesima Evrope ili je predstavljao prijetnju?

Finska je bila ključna država u izgradnji CSCE i Helsinški proces je utjecao na Detant koji je uslijedio od sredine 70-ih godina 20. stoljeća. Ključna uloga Finske kao neutralne države u Helsinškom procesu koji je dominirao Europom mogao bi se smatrati natjecajnim s ulogom Pokreta nesvrstanih u međunarodnim odnosima. Ovaj rad, stoga, podvlači šire zaključke o ulozi Tita i Jugoslavije u Europi sredinom 70-ih godina i postavlja pitanje da li je uloga nesvrstanih bila suprotstavljena ili komplementarna.

Dr. sc. **Aleš Gabrič**, Inštitut za novejšo zgodovino, Ljubljana, Slovenija

SLOVENSKO-HRVATSKI ODNOSI U PRIJELOMNIM GODINAMA

U svojem radu autor će istaknuti neke ključne točke u slovensko-hrvatskim odnosima na prijelazu iz šezdesetih u sedamdesete godine 20. stoljeća. Slovenko je rukovodstvo na početku bezrezervno podržavalo promjene u Hrvatskoj jer su sjeverne republike u Jugoslaviji u ekonomskoj sferi zagovarale stajalište razvijenih dijelova zemlje. Na političkoj strani Slovenija je pokušala uspostaviti izravne odnose s rukovodstvima drugih jugoslavenskih republika. Tako je 1. lipnja 1970. došlo i do prvog zvaničnog sastanka rukovodstva Slovenije i Hrvatske. U prijelomnoj 1971. godini odnosi su se ohladili, a slovensko je vodstvo pokušalo ostati postrani. Zagovaralo je stajalište da su demonstracije u Hrvatskoj hrvatski unutarnji problem i da se u te poteškoće drugi ne bi smjeli miješati.

Prof. dr. sc. **Husnija Kamberović**, Filozofski fakultet, Sarajevo, Odsjek za historiju:

PERCEPCIJA HRVATSKOGA PROLJEĆA U BOSNI I HERCEGOVINI

Ideje Hrvatskoga proljeća u Bosni i Hercegovini različito su doživljavane: oficijelno republičko vodstvo se tome suprotstavilo, dok su studenti koji su studirali u Zagrebu i tanka opozicija, uglavnom nekomunistička, širili te ideje po Bosni i Hercegovini. Naročito je to bilo rašireno na prostoru Mostara i zapadne Hercegovine, što je bilo i posljedica „otvaranja“ zapadne Hercegovine nakon Mostarskog savjetovanja 1966. godine. Zbog ovakve strukture nositelja ideja Hrvatskoga proljeća u Bosni i Hercegovini došlo je do niza sudskih procesa, što je posebno bilo rašireno nakon gušenja tog pokreta u Hrvatskoj krajem 1971. godine.

U ovom radu analizirati će se djelovanje bosanskohercegovačke političke elite, s jedne, te ponašanja *običnih ljudi*, s druge strane.

Mr. sc. **Milivoj Bešlin**, Novi Sad:

“LIBERALNA KOALICIJA” IZMEĐU SARADNJE I NERAZUMJEVANJA

Odnosi političkih elita Srbije i Hrvatske 1969.–1971.

Rad ima intenciju da sagleda odnose dve najveće republike, Srbije i Hrvatske, unutar jugoslovenskog državnog okvira, posmatrano kroz prizmu njihovih rukovodećih struktura u periodu od Šestog kongresa SKS i SKH krajem 1968. do smene hrvatskog rukovodstva u decembru 1971. Polazeći od zajedničkih ciljeva reformski orijentisanih rukovodstava predvođenih Markom Nikezićem i Savkom Dabčević Kučar, odnosi zvaničnog Beograda i Zagreba lavirali su od svesti o zajedničkim interesima, odbrane od arbitrarnog delovanja saveznog političkog centra i predsednika Tita, potrebe za proširenjem reformske baze u društvu, operacionalizacije politike „čistih računa“, dalje liberalizacije i demokratizacije jugoslovenskog samoupravnog socijalizma, do različitog poimanja Jugoslavije i nejednakog tretmana vlastitih nacionalizama.

POLITIČKE KONCEPCIJE, AKTERI, FRAKCIJE. HRVATSKO DRUŠTVO U VRIJEME HRVATSKOG PROLJEĆA

Moderator:

Prof. dr. sc. **Nenad Zakošek**, dekan Fakulteta političkih znanosti, Zagreb

Dr. sc. **Latinka Perović:**

POLITIČKE KONCEPCIJE 70-tih GODINA 20. VEKA – ODNOSI SRBIJE I HRVATSKE

Mr. sc. **Goran Sunajko**, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb:

HRVATSKO PROLJEĆE I NAČELA USTAVNIH REFORMI

Jedno od temeljnih pitanja u razdoblju prije i za vrijeme Hrvatskoga proljeća bilo je pitanje institucionalne reforme političkog sustava, ponajprije na temeljima ustavnih izmjena odnosa federacije i federalnih jedinica. Rasprave koje su započele krajem 1960-ih godina imale su značajan odjek 1971. te su, u konačnici, rezultirale presudnim izmjenama u Ustavu SFRJ iz 1974. godine, koji je omogućio veću autonomiju federalnih jedinica u odnosu na središnju državu. Ustav je tako, pod utjecajem ideja Hrvatskoga proljeća, odredio federalne jedinice (republike) kao države te zajamčio status autonomnih pokrajina, odredio da republike imaju pravo na samoodređenje koje uključuje i pravo na odcjepljenje, a sva kolektivna tijela utemeljena su na načelu pariteta, odnosno ravnopravne zastupljenosti republika, odnosno autonomnih pokrajina. Tako su načela i zahtjevi aktera Hrvatskoga proljeća omogućili ravnopravni položaj Hrvatske i drugih republika u Jugoslaviji te izgradili institucionalne temelje putu prema punoj samostalnosti Hrvatske u 1990-ima.

Mr. sc. **Iva Lučić**, Filozofski fakultet Sveučilište u Uppsali:

POLITIČKE KONTRAVERZE O POPISU 1971. GODINE?

Izlaganje predstavlja i analizira interne kontroverze unutar partijskog rukovodstva CK SKJ glede popisa stanovništva 1971. godine.

Posebna pažnja se pridaje stavovima članova SK SKJ vezano za uvođenje kategorije ? Musliman u nacionalnom smislu? kao i definiciji kategorije ?Jugosloven ?. U široj kontekstualizaciji značaja popisa iz 1971. godine izlaganje se također odnosi i na političke kontroverze između ostalog i u Hrvatskoj 1971.godine.

Prof. dr. sc. **Ivan Markešić**, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb:

“CRKVENA ŠUTNJA” U VRIJEME HRVATSKOG PROLJEĆA?

Na temelju analize sadržaja pisanja ondašnjih tiskovina: crkvenih (*Glasa Koncila*), državnih (*Vjesnika*) i partijskih (*Komunista*), autor nastoji dati okvirnu sliku socioreligijskoga stanja u hrvatskom društvu sedamdesetih godina 20. stoljeća i (pro)naći odgovor na pitanje: je li se, i ako jest, zašto se Crkva u Hrvata “držala pasivno” za vrijeme Hrvatskoga proljeća? Jesu li u pitanju bili, kako navodi F. Franić (*CuS*, 1996:370), 1) strah od ponovnih progona od ondašnjih socijalističkih (komunističkih) vlasti, 2) želja Crkve da bude uspješni “tajni”, a ne neuspješni “javni protivnik” boljševickog sustava, 3) težnja da se sjemeništarci, bogoslovi i svećenici ne uvuku u studentske demonstracije kako bi ih se sačuvalo od progona, ili je pak u

pitanju bila 4) ne samo procjena, nego i upoznatost vrha Katoličke crkve (od strane komunističkih vlasti?) da je u ondašnjim prilikama bilo nemoguće ostvariti ideje koje su postavljali hrvatski sveučilištarci, radništvo i seljaštvo?

Ako je to tako, zašto onda Crkva nije djelovala hrabro, proročki, bez sebičnih kalkulacija? Zašto nije javno upozoravala? Ili njezina upozorenja nitko nije slušao?

Mirko Kratofil, HAZU, Izdavačka djelatnost:

SUDSKI PROCES VLADI GOTOVCU I POTREBA ISTRAŽIVANJA IZVORA O 1971.

Vlado Gotovac postao je 1971. godine glavni urednik *Hrvatskoga tjednika*, lista Matice hrvatske koji se zauzima za stajalište da hrvatski narod ima pravo na nedjeljivi suverenitet u SR Hrvatskoj i za konstituiranje svoje državnosti. Kao glavni urednik, Gotovac je želio list uključiti u pokret za demokratizaciju i u tome je postigao veliki uspjeh. U sveobuhvatnoj akciji gušenja hrvatskoga pokreta, list je 1972. bio zabranjen, a Gotovac uhićen. Optužen je zajedno s Hrvojem Šošićem te je presudom Okružnoga suda u Zagrebu 15. 11. 1972. osuđen na četiri godine zatvora i na četiri godine zabrane javnog nastupanja. Sudski dokumenti procesa prikazuju montirane argumente tužiteljstva i način Gotovčeve obrane.

Mr. sc. **Vlaho Bogišić**, glavni ravnatelj Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža, Zagreb:

HRVATSKO PROLJEĆE U LEKSIKOGRAFIJI:

KOMITET PEDESETORICE, POLITIČKE I OSOBNE BIOGRAFIJE

U radu se analizira načela koja su zastupali akteri Hrvatskoga proljeća, te napose kako su ta načela, kao i pokret u cjelini, bili predstavljeni javnosti, osobito kroz leksikonska i enciklopedijska izdanja.

Pritom se "komitet pedesetorice" uzima kao relacijski fenomen s obzirom na razumijevanje osobne i kolektivne biografije, osobito u leksikografiji, i to u okolnostima prvo zatvorenog, a potom i programatski otvorenog društva u Hrvatskoj.

Napose se razmatra tzv. kulturu poraza kao identitetski supstrat.

Doc. dr. sc. **Krešimir Mićanović**, Filozofski fakultet, Zagreb, Odsjek za kroatistiku:

JEZIČNA POLITIKA S KRAJA 60-ih I S POČETKA 70-ih:

U PROCIJEPU IZMEĐU AUTONOMIJE I CENTRALIZMA

U tekstu će se sagledati jezična politika i jezično pitanje kao simptom međunacionalnih i međurepubličkih napetosti u tadašnjoj Jugoslaviji. Pritom se istraživanje usredotočuje na razdoblje omeđeno 1967. i 1971. godinom: od *Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika* objavljene 1967. godine, koja se u hrvatskoj historiografiji nerijetko označava i početkom hrvatskoga proljeća, do 1971. godine, u kojoj se hrvatske kulturne i znanstvene institucije odriču Novosadskog dogovora "smatrajući ga bespredmetnim i nevažecim", sredstvom "za opravdavanje jezične neravnopravnosti i za nametanje srpskog književnog jezika ekavskog tipa". U raščlambi zbivanja u navedenu razdoblju pozornost će također biti usmjerena na *Rječnik hrvatskosrpskoga književnog jezika (1967.)*, tj. na odustajanje hrvatskih jezikoslovaca od daljnjeg rada na rječniku dviju Matica, te na *Hrvatski pravopis (1971)* kao prvi konkretan rezultat hrvatske jezične politike koja je odricanjem od Novosadskog dogovora odlučila autonomno rješavati jezična pitanja.

Dr. sc. **Suzana Coha**, Filozofski fakultet, Zagreb, Odsjek za kroatistiku:

PISANJE/ČITANJE HRVATSKOG PROLJEĆA – IZMEĐU MITA I TRAUME

U radu koji se predlaže ovim sažetkom fenomen će se Hrvatskoga proljeća sagledati u svjetlu teorije kulturalne traume (Jeffrey C. Alexander, Ron Eyerman, Bernhard Giesen, Neil J. Smelser, Piotr Sztompka, 2004.), kao i njezinih psihoanalitičkih (Cathy Caruth i dr.) i sociohistorijskih (Maurice Halbwachs i dr.) pretpostavki. Predmetom analize i interpretacije bit će odabrana djela hrvatske književnosti (u prvom redu proze Nedjeljka Fabrija, Ivana Slamniga i Pavla Pavličića) objavljujvana krajem 60-ih i početkom 70-ih godina 20. stoljeća, ali i kasnije (meta) književne obradbe toga razdoblja (uz Pavličićeve i Fabrijeve književne, i književnopovijesni

radovi Branimira Donata, Velimira Viskovića, Dubravka Jelčića i dr.). Na primjeru navedenoga korpusa pokušat će se izdvojiti i opisati (meta)književne strategije i modeli reprezentacije kojima se Hrvatsko proljeće do danas uspostavlja u svojoj ambivalenciji – između nacionalnoidentifikacijskoga mita i (još uvijek neprorađene) nacionalne traume.

Dr. sc. **Snježana Koren**, Filozofski fakultet, Zagreb:

“UDŽBENIK IZ 1971. I UDŽBENICI O 1971.”

Izlaganje se bavi utjecajima političkih zbivanja 1971. godine na narativ u udžbeniku povijesti iz 1971. godine (prvom poslijeratnom gimnazijskom udžbeniku za povijest 20. stoljeća), kao i kasnijim prikazima Hrvatskog proljeća u udžbenicima povijesti.

Tihomir Ponoš, novinar i publicist:

STUDENTI U HRVATSKOM PROLJEĆU – GLAVNE ZNAČAJKE I SUDBINE PROTAGONISTA

Studentski pokret jedan je od triju, uz reformsku struju u CK SKH i Maticu hrvatsku, nosivih stupova zbivanja 1971. godine. Nakon kratkog opisa zbivanja, geneze, uspona i sloma studentskog pokreta 1970. godine namjeravam ukratko opisati glavne značajke samoga pokreta. To su, prema mojemu sudu, njegova pluralnost (uvijek, čak i u vrijeme studentskoga štrajka postojalo je više struja, ma kako struja protivna dominantnoj bila slaba), njegova autohtonost u nastanku i autonomnost u djelovanju (međudnos studentskog pokreta i studentskih vođa, te vodećih ljudi CK SKH i Matice hrvatske), njegova nenasilnost (uz pojedine, rijetke, iznimke) i njegova politička naivnost (koja se očituje u ambicioznosti studentskih zahtjeva). Također namjeravam ukratko navesti što se zbivalo s vodećim ljudima studentskog pokreta 1971. godine sve do današnjih dana, odnosno kakve su karijere oni izgradili i kakav trag ostavili u hrvatskome društvu.

Mr. sc. **Marko Zubak**, Hrvatski institut za povijest, Zagreb:

DUGI HRVATSKI STUDENTSKI POKRET I OMLADINSKI TISAK

Unutar usvojene narative o Hrvatskom proljeću studenti su, uz Maticu hrvatsku i liberalni dio hrvatskoga

partijskog rukovodstva, tretirani kao jedno od triju ključnih žarišta novonastalog pokreta, ono koje se u njega uključilo najkasnije, ali i u mnogo pogleda najradikalnije. Sam hrvatski studentski pokret pritom je tretiran tek u svojoj masovnoj fazi koja je nastupila izborom Ivana Zvonimira Čička za studenta prorektora.

U suprotnosti spram većine postojeće literature, u svojem ću eseju ovu kulminaciju postaviti u okvir koji prelazi uske granice tzv. pokreta hrvatskih sveučilištaraca i obuhvaća nešto što bi se uvjetno moglo nazvati *dugim hrvatskim studentskim pokretom*. U središtu ovog pokušaja naći će se omladinski tisak, mreža časopisa i novina izdavanih pod okriljem omladinskih i studentskih organizacija, koja omogućuje jasan uvid u formiranje različitih studentskih struja i njihov posljedični unutar-generacijski sukob. Omladinski tisak pritom je i odličan izvor za ispitivanje razlika i sličnosti između studentskih gibanja na Zagrebačkome sveučilištu te onih u Beogradu i Ljubljani. Naposljetku, u tim časopisima vidljiv je i odraz pokušaja stvaranja zasebne studentske politizirane (kontra)kulture.

Mr. sc. **Srđan Grbić**, Zagreb:

ČEDO GRBIĆ O HRVATSKOM PROLJEĆU: PRILOG O IDEOLOGIJI JEDNOG VREMENA

O djelovanju Čede Grbića, člana CK SKH, historiografija dosad nije dala značajniji prikaz. Na temelju privatne arhive Čede Grbića autor analizira političko djelovanje i ideološki pogled jednog od aktera ‘proljećarskih’ događaja. Od studenata etiketiran kao ‘unitarist’, a od određenih srpskih političara kao izdajica srpskog naroda, Grbić je događaje vezane uz *Hrvatsko proljeće*, kao Srbin iz Hrvatske, posebno intenzivno proživljavao. Kao zastupnik ‘srednjeg’ puta njegovo djelovanje izmiče uobičajenim karakterizacijama onog vremena te predstavlja značajnu epizodu za proučavanje ideologije ‘proljećarskih’ događaja.

IV.

HRVATSKO PROLJEĆE I SUVREMENA HRVATSKA (1971-1991-2011)

Moderator:

Prof. dr. sc. **Josip Kregar**, Pravni Fakultet, Zagreb i Centar Miko Tripalo

Prof. dr. sc. **Drago Roksandić**, Filozofski fakultet, Zagreb:

MIKO TRIPALO NA PRAGU VIŠESTRANAČJA U HRVATSKOJ 1990. GODINE

Priopćenje će biti fokusirano na izbornu kampanju u proljeće 1990. godine te njegovu izbornu političku kulturu u to doba. Cilj je iskoristiti što je moguće više medijskih izvora različitih političkih orijentacija te analizirati njihove prezentacije sudjelovanja Mike Tripala u izornoj kampanji.

Dr. sc. **Albert Bing**, Hrvatski institut za povijest, Zagreb:

MIKO TRIPALO I VRIJEME PROMJENA: KONTINUITET DEMOKRATSKE EVOLUCIJE
HRVATSKE POLITIKE NA PRIJELAZU OSAMDESETIH U DEVEDESETE GODINE 20. STOLJEĆA

Svojim prilogom želim problematizirati karakter političkih i društvenih promjena iz opozicijske perspektive Mike Tripala te ukazati na povijesnu poveznicu sedamdesetih i devedesetih godina koju u naznačenom razdoblju utjelovljuje politička djelatnost prvaka *Hrvatskog proljeća*, Mike Tripala (pitanje međunacionalnih odnosa, koncepti društvenih reformi, shvaćanje "hrvatstva" i "jugoslavenstva", odnos prema demokraciji i ljudskim pravima, odnos etike i politike, problem pomirbe i prevladavanja naslijeđa Drugoga svjetskog rata itd.)

Prof. dr. sc. **Tonči Kursar**, Fakultet političkih znanosti, Zagreb:

METAPOLITIČKI ASPEKTI POLITIČKIH PREVIRANJA 1971.

Prof. dr. sc. **Tvrtko Jakovina**, Filozofski fakultet, Zagreb, Odsjek za povijest:

O RAZLOZIMA ZA ZNANSTVENU VERIFIKACIJU HRVATSKOG PROLJEĆA

(Zaključak):

1. Mogućnosti identifikacije arhivskoga gradiva koje se čuva u privatnim zbirkama:
Hrvatski državni arhiv, utemeljiti poseban Arhiv dokumenata Hrvatskog proljeća na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, Centru za demokraciju i pravo Miko Tripalo
2. Hrvatsko proljeće u programima povijesti na fakultetima i školama
3. Leksikon Hrvatsko proljeće (povjeriti Leksikografskom zavodu Miroslav Krleža za 45. obljetnicu)

Prof. dr. sc. **Josip Kregar**:

Zaključuje rad skupa.